

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЪР НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

УТВЪРДИЛ:
МИНИСТЪР НА РЕГИОНАЛНОТО
РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

ПЕТЯ АВРАМОВА

**МЕТОДИЧЕСКИ НАСОКИ
ЗА РАЗРАБОТВАНЕ И ПРИЛАГАНЕ НА
ИНТЕГРИРАНИ ПЛАНОВЕ
ЗА ГРАДСКО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ
/ИЗМЕНЕНИЕ/**

София, декември 2020 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. Общи положения

- 1.1. Интегрираното планиране и устойчивото развитие на европейските градове
- 1.2. Национална и регионална рамка на интегрираното планиране
- 1.3. Същност на Интегриран план за градско възстановяване и развитие (ИПГВР)
- 1.4. Структура и съдържание на ИПГВР
- 1.5. Принципни изисквания към ИПГВР
- 1.6. Области на интегрираното планиране за устойчиво градско развитие

2. Организиране разработването на ИПГВР и неговите съставни части

- 2.1. Разработване на Целевия и проблемен анализ
- 2.2. Определяне на зони за въздействие
- 2.3. Стратегия и цели на ИПГВР
- 2.4. Организация на разработването на ИПГВР и включените в него проекти
- 2.5. Оценка и одобряване на ИПГВР

3. Управление на реализацията на ИПГВР

- 3.1. Общи положения
- 3.2. Индикатори за наблюдение и оценка на реализацията на ИПГВР
- 3.3. Наблюдение и оценка на реализацията на ИПГВР

4. Изменение на ИПГВР

5. Финално отчитане на ИПГВР

Приложения:

Приложение № 1: Критерии за определяне на зони за въздействие

Приложение № 2: Матрица-бюджет на индикативен списък на проектите

Приложение № 3: Примерна програма за реализация на ИПГВР

Приложение № 4: Терминологичен речник и използвани съкращения

*Приложение № 2а Матрица-бюджет на индикативния списък на проектите
(функционални връзки)*

Приложение № 3а Програма за реализация (функционални връзки)

Настоящите Методически насоки (по-нататък „Насоките“) се издават на основание на чл. 17, т. 9 от Закона за регионално развитие и имат за цел определяне на унифицирани процедури за възлагане, изработване, оценка, одобряване и прилагане на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР).

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1.1. Интегрирано планиране и устойчиво развитие на европейските градове

1.1.1. В документите, приети на Неформалната среща на министрите, отговарящи за развитието на градските райони и териториалната кохезия от 24-25 май 2007 година – Териториален дневен ред на Европейския съюз и Лайпцигска харта за устойчиви европейски градове – министрите се ангажират „да използват инструментариума на интегрираното развитие на градските райони и свързаното с това управление за прилагането му и за тази цел да създадат необходимата рамка на национално равнище“. Лайпцигската харта представя 2 главни цели:

- По-широко използване на подходите на политиката за интегрирано развитие на градските райони;
- Специално вниманието трябва да се отдели на необлагодетелстваните, изостаналите зони/части в рамките на града.

1.1.2. В Декларацията от Толедо, приета на неформалната среща на министрите отговорни за градското развитие на 22.06.2010г. в Толедо, се посочва, че важно условие за подкрепа на водената от ЕС политика за градско развитие и в следващия програмен период 2014-2020г. ще бъде приемствеността. **Интегрираният подход в областта на градското развитие ще бъде задължително изискване при получаване на подкрепа от финансовите инструменти от Европейския съюз.**

1.1.3. Политиката за интегрирано развитие на градските райони е процес, при който се координират пространствените, секторни и времеви аспекти на основни области от градското развитие. Тя е основна предпоставка за реализирането на стратегията на Европейския съюз за устойчиво развитие.

1.1.4. Интегрираното развитие на градовете се реализира чрез интегрирани планове за градско възстановяване и развитие, с които се осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинирани цели с използване на специфични финансови инструменти. Тези планове се разработват от местните администрации на много широка обществена основа с непосредствено участие и ангажиране, както на икономическите оператори и професионалните сдружения, така и на всички заинтересовани структури на гражданското общество, специфични обществени групи и на населението в цялост.

1.1.5. Чрез интегрираните планове се получава максимален ефект от съвместното използване на ресурси от различни източници при навременното включване на ведомства, компании и организации, имащи отношение към градското развитие.

1.2. Национална и регионална рамка на интегрираното планиране

1.2.1. Държавната политика за регионално развитие е насочена към създаване на условия за балансирано и устойчиво интегрирано развитие на районите и общините (чл. 2 от Закона за регионалното развитие).

1.2.2 Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. (НКПР) определя пространствен модел за умерено полицентрично развитие на българската територия, който включва 1 град от 1-во йерархично ниво, 9 града от 2-ро йерархично ниво,

29 града от 3-то йерархично ниво и 28 града от 4-то йерархично ниво, съгласно определените в нея категории градове.

1.2.2. ОПРР (2007-2013г.) определя целева група на градовете, за които се разработват ИПГВР с подкрепата на оперативната програма. **Тя включва градовете от определения в НКПР модел за умерено полицентрично развитие на българската територия.**

1.2.3. ИПГВР се разработват на базата на наличните стратегически документи, включително действащите устройствени планове и схеми (наричани по-нататък общо „стратегически документи“), както и на базата на националните, регионални и общински секторни стратегии и програми, като допринасят за реализацията на заложените в тях стратегически и специфични цели, приоритети и мерки.

1.3. Същност на Интегриран план за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) и разновидности

1.3.1. Съгласно Закона за регионално развитие (ЗРР), „**Интегриран план за градско развитие**” е **план за икономическо и социално развитие или възстановяване на населено място - град или част от него, разработен за прилагането на оперативна програма "Регионално развитие", както и на други оперативни програми, финансиращи проекти в градовете**”.

ИПГВР представлява съвкупност от свързани във времето и пространството проекти, действия и инвестиционни намерения, които се прилагат в определени градски зони за въздействие в градовете, принадлежащи към целевата група съгласно т.1.2.2. Той интегрира политики и обединява разнородни участници за тяхното съвместно провеждане, като допринася за реализация на визията и стратегията за развитие на града, респективно конкретни приоритети на развитието, определени в действащите стратегически документи.

ИПГВР цели трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на дадена градска територия, чрез интеграция на всички дейности в плана по такъв начин, че взаимовръзката между отделните елементи да има такава синергия, че цялостното въздействие на плана да превишава сбора от въздействието на отделните му съставни части, ако те бъдат осъществени поотделно.

1.3.2. Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие **се изработват за част/и от града като обособена/и територия/и (наречена/и „зона/и за въздействие”)**. По преценка на местната администрация и Общинския съвет за един град могат да бъдат разработени повече от един ИПГВР. Решението на ОбС се взема на базата на визия за социално-икономическо развитие, третираща цялостното развитие на града.

1.3.3. Демаркация с Общ устройствен план на града (ОУП):

- *Времева:* Докато ОУП е документ с дългосрочна визия за развитие от минимум 20 години напред, ИПГВР е средносрочен планов документ.
- *Териториална:* Докато ОУП дава всеобхватна стратегическа визия за развитие на целия град и по тази причина разглежда проблематиката на макрониво, ИПГВР следва да бъде разработен като **програмен документ, който да съдържа конкретни параметри за развитието на зоната/ите за въздействие и да планира ресурсната обезпеченост на изпълнението.**

1.3.4. Демаркация с Общинския план за развитие (ОПР):

- *Времева:* ОПР е средносрочен планов документ и може по време да съвпада с времевия хоризонт на ИПГВР.

- *Териториална:* ОПР действа на територията на цялата община, включваща всички населени места, за разлика от ИПГВР, който се разработва за част/и от територията (зона/и за въздействие) на едно населено място.

1.4. Структура и съдържание на ИПГВР

Интегрираният план за градско възстановяване и развитие има долуописаната примерна структура и съдържание:

Увод

Част I-ва - Целеви и проблемен анализ на настоящата ситуация

Част II-ра - Стратегия и цели на плана

Част III-та - Управление на реализацията/прилагането на плана

Приложения

1.4.1. Увод

Уводът включва общо представяне на предназначението на ИПГВР, поставено в цялостния политически и правен контекст, в т.ч. европейските и национални документи, изясняващи принципите и приоритетите на регионалната политика. В него се описва накратко процесът на разработването на плана и участниците, както и основните принципи, върху които е изграден.

1.4.2. Целеви и проблемен анализ на настоящата ситуация

1.4.2.1. Основна цел на анализа е **идентифициране на части от градската територия, решаването на чиито проблеми изисква да бъдат прилагани инструментите на интегрираното развитие и на първо място - на интегрираното планиране.**

1.4.2.2. Анализът има следното тематично съдържание, от което за всеки план се прилагат подходи на работа в зависимост от конкретните условия в общината/града:

- Обща характеристика на града, общината.
- Демографски параметри и политика по човешките ресурси на ниво община, град, зона на въздействие
- Икономическо развитие, вкл. инвестиционна активност.
- Социална сфера с акцент върху предоставянето на социални услуги и проблеми на „включването” на изолирани/маргинални социални групи.
- Културно-историческото наследство.
- Държавно управление, неправителствен сектор, обществен ред и сигурност.
- Околна среда.
- Селищна мрежа, устройство и изграденост на градската среда.
- Жилищен сектор.
- Техническа инфраструктура, вкл. комуникационно-транспортна система.
- Влияние върху градското развитие на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината.
- Инвентаризация на актуални проектни идеи, разработени проекти, вкл. такива получили финансиране или реализирани в последно време.

- Осигуреност на територията с действащи устройствени планове/схеми.
- Роля и въздействие на развитието на града в рамките на общината, както и в контекста на съответния район от ниво 2 като цяло
- SWOT анализ
- Резюме на Анализа на настоящата ситуация (*включва не повече от 5 страници*)

1.4.2.3. Изводи относно наличието на градски територии в неудовлетворително състояние, с негативни тенденции в развитието и/или с нереализиран потенциал, решаването на чиито проблеми изисква интегриран подход.

1.4.2.4. Визия за развитието на града до 2020г.; Визията следва да представлява кратко описание на представата на общината за развитие на ключовите икономически и социални сектори в града, както и за неговото пространствено развитие към 2020 г., чиято реализация ще бъде подпомогната от Интегрирания план за градско възстановяване и развитие. Визията не следва да включва конкретни приоритети, цели и мерки, а да обоснове избора на зони за въздействие на база анализа на настоящата ситуация.

1.4.2.5. Избрана/и зона/и за въздействие с обосновка за избора съгласно Приложение 1: Критерии за определяне на зони за въздействие.

1.4.3. Стратегия и цели на плана

1.4.3.1. Стратегия на плана – обосновка на избраната стратегия, общи и специфични цели;

1.4.3.2. Описание на плана като съвкупност от специфични цели, мерки, проекти и действия, списък на участниците (заинтересованите страни) в обществените обсъждания (*извършва се във формата на „Индикативен списък” – вж. приложение № 2 и приложение № 2а*)

1.4.3.3. Финансово осигуряване реализацията/прилагането на плана, бюджет на плана.

1.4.3.4. Описание на звено/структура/организация за реализацията/прилагането на плана.

1.4.3.5. Използвани процедури на обществено/гражданско участие и партньорство при разработването на плана и мерки за осигуряване на прозрачност при изпълнението му.

1.4.3.6. Очаквани резултати от прилагането на плана, вкл. очакван синергичен ефект, положително въздействие в по-широкия обхват на общината, както и в контекста на района от ниво 2 като цяло, позитивно влияние върху хоризонталните въпроси/политики.

1.4.3.7. Резултати от екологичната оценка и от оценката за съвместимост на ИПГВР (*в случай, че е приложимо*) и отразяването им в окончателния му вариант.

1.4.3.8. Програма за реализация на ИПГВР и включените в него зона/и за въздействие (*вж. приложение № 3*).

1.4.3.9. Програма за реализация на проектите, осигуряващи функционални връзки на града с неговата периферия, ако е приложимо (*вж. приложение № 3а*).

1.4.4. Управление на реализацията/прилагането на плана.

1.4.4.1. Управлението на реализацията/прилагането на плана.

1.4.4.2. Индикатори за наблюдение и оценка на прилагането на плана.

1.4.4.3. Обществено участие в наблюдението и оценката на прилагането на плана и оценката на резултатите от прилагането му.

1.4.5. Приложения

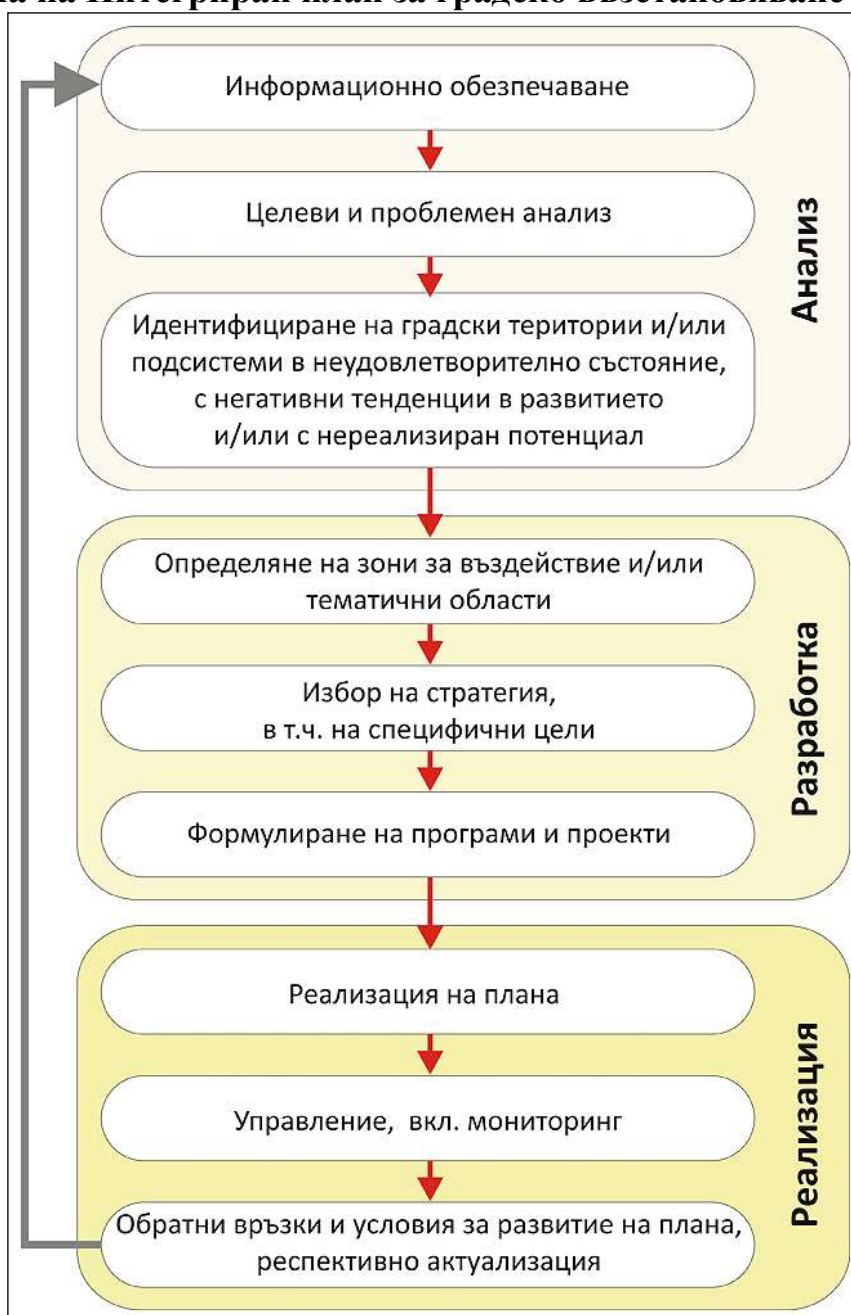
1.4.5.1. Подробен устройствен план/ове на зоната/ите за въздействие

1.4.5.2. Решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка по чл.14 или съответно Становище по екологична оценка по чл.26 (в случай, че е преценено да се извърши ЕО) от *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми.*

1.4.5.3. Решение за преценяване на вероятната степен на отрицателно въздействие по чл.18, чл.20 или съответно Решение за оценка на съвместимостта по чл.28 (в случай, че е преценено да се извърши ОС) от *Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.*

Други графични материали, таблици, схеми и текстове се оформят като приложения по преценка на разработващия екип.

Блок-схема на Интегриран план за градско възстановяване и развитие

1.5. Принципи изисквания към ИПГВР

1.5.1. ИПГВР трябва да бъде съобразен с принципите на устойчивото развитие на градовете и на агломерационните ареали и да допринася за прилагането на тези принципи в обхвата на конкретните територии.

1.5.2. ИПГВР трябва да спазва принципа за пространствено развитие, съчетаващ социално-икономическото и инфраструктурното развитие на градовете и урбанизираните им зони с актуалното устройствено планиране на същите.

1.5.3. ИПГВР трябва да осигури приемственост и доразвитие в посока реализация на другите стратегически и планови документи на регионалното развитие и на териториалното устройство.

1.5.4. ИПГВР трябва да постигне максимална концентрация на ресурсите и синергичен ефект.

1.5.5. ИПГВР следва да се разработва с най-широко гражданско участие, което да обхваща както населението в неговата цялост по въпросите от общоградско значение, бизнес средите, така и на специфични групи, носители на групови интереси по териториален, етнически, възрастов или друг признак, а също така и представителните структури на бизнеса.

1.5.6. ИПГВР трябва да осигури обвързаност и ефект върху хоризонталните въпроси – устойчиво развитие, равни възможности и недискриминация, опазване и въздействие на околната среда, иновации и правене на политики.

1.5.7. ИПГВР трябва да бъде разработен и прилаган в условията на прозрачност и партньорство между местните и регионалните власти, неправителствения сектор, частните инвеститори.

1.5.8. ИПГВР може да адресира по подходящ начин функционалните връзки на града с неговата периферия.

1.6. Области на интегрираното планиране за устойчиво градско развитие

По-долу са представени примерни области, подходящи за интегрираното градско развитие, включително такива, произтичащи непосредствено от хоризонталните въпроси, като те не изчерпват всички възможни интервенции. ИПГВР следва да обединява, респ. генерира решения на конкретни проблеми на физическата среда, функционирането на градските системи, околната среда и пр. на зоната/ите за въздействие в обхвата на града, общината, района от ниво 2.

1.6.1. Икономическо развитие, чрез:

- *подкрепа за малки и средни предприятия и малки предприемачи*
- *увеличаване на иновационния капацитет на града*
- *стимулиране на публично-частните партньорства*
- *инвестиционна подготовка на територията за бизнес и строителство*
- *повишаване квалификацията на работната сила*

1.6.2. Социална интеграция, чрез:

- *борба с безработицата и повишаване нивото на заетост чрез образование*
- *подобряване битовите условия за уязвимите и необлагодетелстваните групи от населението*
- *равните възможности и недискриминация*
- *равни условия за достъп в градовете*
- *интеграция на групите в неравностойно положение*

- *инфраструктура за повишаване сигурността*

1.6.3. Околна среда, чрез:

- *опазване водата, въздуха, земята и защита от шум*
- *създаване на нови паркове, зони за отдих и реконструкция на градски зелени площи*
- *превенция на риска*
- *енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници*
- *предотвратяване и отстраняване на екологични щети*
- *сметосъбиране*

1.6.4. Качествена градска среда чрез:

- *обновяване на изоставени градски зони за бизнес и услуги*
- *промяна и обновяване на изостанали или недостатъчно използвани зони в съответствие с действащ устройствен план*
- *повишаване качеството на важните публични пространства в градовете*
- *повишаване качеството на жилищните и публичните обслужващи зони*
- *създаване и/или повишаване качеството на инфраструктурата за култура и отдих*
- *възстановяване и поддръжка на сгради, представляващи недвижими културни ценности съгласно Закона за културното наследство*

1.6.5. Достъпност чрез:

- *създаване и подобряване на системи за интегриран масов обществен пътнически транспорт (МОПТ) в града, общината и агломерационния ареал*
- *развитие на меки форми на транспорт (пешеходство, колоездене)*
- *развитие на екологичен и енергоспестяващ МОПТ*
- *инвестиции в технически организационни мерки за управление на МОПТ*

1.6.6. Самоуправление чрез:

- *интегриран подход към устойчивото развитие на градовете*
- *гражданско участие*
- *партньорство*
- *мрежи и обмяна на опит за добри практики*

2. ОРГАНИЗИРАНЕ РАЗРАБОТВАНЕТО НА ИПГВР И НЕГОВИТЕ СЪСТАВНИТЕ ЧАСТИ

2.1. Разработване на Целевия и проблемен анализ

2.1.1. Анализът следва да е проблемен и целенасочен. Целта на анализа е да идентифицира градски територии в неудовлетворително състояние, с негативни тенденции в развитието и/или с нереализиран потенциал, както и зони с потенциал за икономическо развитие, в които само прилагането на комплекс от допълващи се мерки и действия може да постигне стратегическите цели. От тях, на база определените в тези насоки критерии (Приложение 1), се определят зони за въздействие – обект на ИПГВР.

2.1.2. Анализът на ИПГВР се прави въз основа на вече изградена визия за социално-икономическото развитие на града, отразени в стратегическите документи, вкл. устройствените планове, както и на основата на проблеми, определени със секторните програми. Аналогичните цели, мерки и действия се групират и се идентифицират териториално. Анализът се подпомага и от наблюденията и опита от ежедневната практика на общинската администрация, разкриващи териториални и функционални проблеми и

потребности, както и от инвентаризацията на съществуващи проекти и проектни идеи с обществено значение, вкл. териториалното им разпределение (концентрация). Съществено изискване към анализа е той да отразява и становищата на обществеността.

2.1.3. Допълнително проучване се налага във връзка с определените в ОП „Регионално развитие” (2007-2013г.) градски агломерационни ареали, което изисква преглед на проблемите и връзките на града в рамките на агломерационния ареал, чийто център е той. Оценяват се и възможностите развитието на града съгласно изработената вече стратегия да повлияе върху този агломерационен ареал.

2.1.4. Анализът следва да завърши с обоснована зона/и за въздействие с посочени: приложен начин на определянето им (във връзка с критериите, включени в настоящите насоки), основни характеристики и параметри (териториален обхват, брой обекти и пр.) и проблеми за решаване с ИПГВР. Броят и обхватът на определените зони за въздействие следва да бъде съобразен с инвестиционните възможности на участниците, респективно капацитета на привлечените средства от Структурните и Кохезионния фондове, в т.ч. собствени средства за финансиране.

2.2. Определяне на зони за въздействие

2.2.1. **Зона за въздействие** е обособена градска територия с определено основно функционално предназначение, със сходни характеристики и състояние на физическата среда, социална и етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове. Допуска се определяне на зони за въздействие със смесено функционално предназначение, които съдържат публични функции с висока обществена значимост. Зоните за въздействие са, както следва:

- „***Зони с преобладаващ социален характер***”;
- „***Зони с потенциал за икономическо развитие***”
- „***Зони на публични функции с висока обществена значимост***”.

2.2.2. „**Зони с преобладаващ социален характер**” са градски територии с преобладаващи жилищни функции. Признакът за интегрираност на този тип зони е обхващане на проблемите на обитаването, отчитайки комплексното състояние на жилищната среда – степента на изграденост и състоянието на техническа и социална инфраструктура, качествата на жизнената среда.

2.2.3. За определянето на този тип зона за въздействие се прилагат следните три групи критерии посочени в Приложение № 1. Критериите, включени в тези групи, обхващат критериите, посочени в чл. 47 от Регламент на Комисията (ЕС) № 1828/2006, като са допълнени и с други критерии, предвид местните условия. Те са представени в приложение № 1. За определянето на територия като зона за въздействие от вида „Зони с преобладаващ социален характер” е необходимо територията да отговаря на най-малко един от всяка от трите групи специфични критерии.

2.2.4. „**Зони с потенциал за икономическо развитие**” са градски територии с преобладаващо предназначение за производствени и други бизнес дейности с функционални, средови характеристики и състояние на техническата инфраструктура, които не удовлетворяват инвестиционното търсене за развитие на съществуващите и на нови икономически дейности, както и свободни територии с такова предназначение, определено с устройствените планове. Критериите за определяне на „Зони с потенциал за икономическо развитие”, са представени в приложение № 1.

2.2.5. „**Зони на публични функции с висока обществена значимост**” могат да бъдат – централна градска част, централни пешеходни зони и други зони с налична или възможна концентрация на функции с публичен характер с висока обществена значимост, зони с

преобладаващ брой сгради с административни и обществени функции, както и наличие на сгради – недвижими културни ценности. Признакът за интегрираност при този вид зони е обхващането на широк набор от проблеми, свързани с физическите и експлоатационни характеристики на публична среда и тяхното отстраняване (инженерни мрежи, благоустрояване, озеленяване, обзавеждане, както и създаване условия за изграждане на други обекти, финансирани от други източници, но част от комплексната интервенция), ефектът от което ще засяга цялата или значителни части от градското население по отношение качеството на живот, екологическите и естетическите качества на жизнената среда, привлекателността на града и условията да стимулиране на икономическия растеж. Критериите за определяне на „Зони с потенциал за икономическо развитие”, са представени в приложение № 1.

2.2.6. Зоната за въздействие се определя в границите на структурно обособена част от градската територия („структурна единица”), като конкретният ѝ териториален обхват се съобразява и с разполагаемите финансови, времеви, технологически и кадрови ресурси и потенциални партньорства, достатъчни за реализация на предвидените инвестиционни проекти.

2.3. Стратегия и цели на ИПГВР

2.3.1. Целта на интегрираните планове за градско възстановяване и развитие е да подпомогнат осъществяването на визията за развитието на града, чрез реализация на проекти в градски територии в неудовлетворително състояние, с негативни тенденции в развитието и/или с нереализиран потенциал, с привличане и координирано управление на разнородни инвестиции.

2.3.2. Стратегията на ИПГВР определя начина, по който в рамките на общата визия за развитието на града ще се преодолеят несъответствията и изоставането на градски територии и подсистеми, включително такива със социални проблеми, или ще се реализират ресурси с потенциал за удовлетворяване на потребности от общоградско значение за постигане на тази визия.

2.3.3. Стратегията на ИПГВР включва и насоки за осигуряване на съответствието на плана със стратегическите документи, отчитайки взаимното им синхронизиране и допълване, ако такова се налага.

2.3.4. Стратегията на ИПГВР се обосновава, като за всяка от определените зони за въздействие се посочва каква конкретна част от визията за развитие на града ще подпомогнат, включително кои приоритети ще постигат, отнесено към действащите стратегически планови документи от всички нива, включително секторните стратегии.

2.4. Организация на разработването на ИПГВР и включените в него проекти

2.4.1. Основни структурни елементи на ИПГВР са **проектите**. В тях са включени дейности, обединени по териториален (за зоните за въздействие и за функционалните връзки), технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и предвиден единен синергичен ефект. Предвидената интервенция може да обхваща комплекс от дейности, подлежащи на финансиране по различни оперативни програми или от други източници.

2.4.2. Органът отговорен за разработване на ИПГВР е Кметът на съответната община. ИПГВР се изработва от общинските администрации, като се привличат експерти и консултантски екипи и се осигурява обществено участие. Необходимо е включването на обществени и браншови организации, партньорства, публични процедури и обществени обсъждания във всички фази на изработване и прилагане на плана.

2.4.3. В случай на разработване на ИПГВР, финансиран от общинския бюджет, се създава следната организация:

2.4.3.1. Общинският съвет взема решение за изработване на ИПГВР по предложение на кмета на общината. Решението на ОбС се обявява публично и чрез информационна кампания се приканва обществеността да представи своите становища и идеи. Общинският съвет следва да вземе решение и за финансиране на ИПГВР.

2.4.3.2. Със заповед на кмета, при необходимост – на база изрично решение на ОбС, се сформира работна група, която отговаря за подготовката, изготвянето и одобряването на ИПГВР. Кметът носи отговорност за цялостната организация и действията по изготвянето на ИПГВР. Организационната концепция на работните групи е, че в тях са представени максималният брой засегнати страни, а за останалите се осигурява непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването и реализацията на ИПГВР. Работните групи могат да функционират по време на кандидатстването за финансиране за изработка на плана и по време на изработването му, ако планът бъде финансиран.

2.4.3.3. Кметът определя начина за изработване на ИПГВР - със собствен капацитет и/или с привличане на външни експерти или консултантски фирми, като в този случай организира провеждането на обществена поръчка, в съответствие с изискванията на Закона за обществените поръчки (ЗОП) и съпътстващата го нормативна уредба.

2.4.3.4. Работната група определя етапите, практическите действия и приема програма - график за изработването на ИПГВР.

2.4.3.5. Възможните финансови източници за реализация на ИПГВР са, както следва:

- *Безвъзмездна финансова помощ по Европейските фондове*
- *Общински бюджет*
- *Републикански бюджет*
- *Национални програми*
- *Частни инвестиции*
- *Други източници инструменти за финансов инженеринг JESSICA, JASPERS, JEREMIE и пр.*

2.4.3.6. Проектът за ИПГВР представя съответното звено/структура/организация за управление и реализация на ИПГВР.

2.4.3.7. Програмите за реализация се разработват поотделно за всяка зона за въздействие, предвидена в ИПГВР, както и за функционалните връзки на града с неговата периферия извън зоните за въздействие. Съдържанието и структурата на Програмите за реализация са представени съответно в Приложение № 3 и в Приложение № 3а.

2.4.3.8. Успоредно с работата по ИПГВР кметът на общината уведомява МОСВ/съответната РИОСВ за разработването му и ако това бъде изискано, възлага извършване на екологична оценка (ЕО) и оценка за съвместимост (ОС). Средствата за финансирането им се осигуряват заедно с тези за изработване на ИПГВР. Изготвянето им се извършва от независими експерти, при спазване на изискванията на ЗОП, ЗООС и ЗБР. Това не отменя задължението за инвестиционните проекти, включени в ИПГВР, да се извършват законово установените екологични оценки, респ. ОВОС, за всеки проект поотделно.

2.4.3.9. По заповед на кмета на общината се провежда обществено обсъждане на проекта за ИПГВР в тази фаза и на ЕО в случаите, в които такава е изискуема.

2.4.3.10. По преценка на работната група, постъпилите предложения и препоръки се отразяват в проекта за ИПГВР и по предложение на кмета общинският съвет приема и одобрява ИПГВР. Цялата документация на ИПГВР е публична, включително протоколите от обсъжданията и срещите на работните групи.

2.4.4. За разработването на ИПГВР, финансирани по операция 1.4. „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” и по схема BG161PO001/5-03/2013 "Подкрепа за

интегрирани планове за градско възстановяване и развитие II" на ОПРР, се следват Изискванията за кандидатстване, публикувани при обявяването на съответната схема за безвъзмездна финансова помощ.

2.4.4.1. Изпълняват се действията описани в подточките на т. 2.4.3.

2.4.4.2. Всички действия след сключване на договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ подлежат на оперативен мониторинг, като техническото наблюдение и финансовият контрол се извършват от УО на ОПРР.

2.4.4.3. Бенефициентът отговаря за всички свои действия пред институциите, които участват в системата на одитната пътека – Управляващ орган, Сертифициращ орган, Звено за вътрешен одит, Одитиращ орган и служби на ЕК, както и пред Европейската Сметна палата и Европейската служба за борба с измамите. Бенефициентът спазва и всички други условия, неупоменати в настоящите насоки, но определени в поканата за участие по операция 1.4. и в подписания договор за разработка на ИПГВР.

2.4.5. Основни информационни източници за разработването на ИПГВР са действащите стратегически и оперативни програмни и планови документи на национално и регионално ниво и главно местните стратегически и оперативни документи, вкл. оценките и отчетите за изпълнението. Особено ценна информация може да се получи и от проекти, реализирани или в процес на реализация на общинската територия, както и на територията на агломерационния ареал.

Освен официалната статистическа информация, конкретна информация, вкл. за по-ниските териториални нива (райони, зони, квартали) следва да се черпи, освен от собствените служби на общината, още и от териториалните структури (регионални и общински) на министерствата на труда и социалната политика, околната среда и водите, регионалното развитие и благоустройството, транспорта, здравеопазването, образованието и науката и др.

С полезна информация разполагат местните представителни структури на бизнеса (браншови структури) и неправителствените организации, участващи и/или партниращи в разработването на ИПГВР.

2.5. Оценка и одобряване на ИПГВР

2.5.1. ИПГВР се одобряват от Общинския съвет. ИПГВР съфинансирани в рамките на операция 1.4 и по линия на Техническа помощ от ОПРР 2007-2013 се одобряват и от Управляващия орган на ОПРР, при съблюдаване критериите за оценка заложи в Изискванията за кандидатстване.

2.5.2. За оценка на ИПГВР се прилагат два аспекта:

- административно съответствие;
- критерии за допустимост и приемливост;

УО на ОПРР определя срок за отстраняване на несъответствия и недостатъци на ИПГВР по тази точка.

3. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИПГВР

3.1. Общи положения

Реализацията на ИПГВР се осъществява чрез изпълнението на пакет/комплекс от проекти, които са елемент на одобрения ИПГВР (независимо дали се финансират със средства от ЕСИФ или други източници).

3.2. Индикатори за наблюдение и оценка на реализацията на ИПГВР

Индикаторите за реализация на ИПГВР, се конкретизират в програмата за реализация. Индикаторите са следните видове:

○ **индикатори, произтичащи от очакваните резултати, с които се измерват положителните изменения в градската среда с пряк принос за повишаване качеството на живот** - подобрени инфраструктурни елементи, обновени многофамилни жилищни сгради, брой нови социални жилища, реконструирани/ремонтирани повишено качество на публичната и работната физическа среда, подобрена достъпност, увеличени зелени площи и др. мерки, подобряващи екологическите условия, увеличаване на заетостта, увеличен брой на икономическите субекти, настанили се в „зона с потенциал за икономическо развитие”, повишен инвестиционен интерес, респ. повишена пазарна цена на недвижимата собственост, икономисана топлинна и електроенергия (MWh) от прилагането на мерки за енергийна ефективност и т.н.;

За измеримост на резултатите и на постигнатите промени индикаторите за постигнатите резултати се съпоставят със състоянието преди реализацията на ИПГВР.

○ **индикатори, свързани с използваните ресурси, при което се отчита синергичния ефект** - като икономия на труд, оборудване и финанси, площ (ха) на новоувоените терени в реновирани производствени зони, брой новоразкрити работни места в обновени производствени територии и/или в новосъздадени производствени зони, брой публични обекти с улеснен достъп за лица с увреждания и т.н.;

○ **индикатори, свързани с въздействието върху развитието на територията** - увеличена посещаемост, ръст на инвестициите и новосъздадени (разширени) икономическите активности, нови работни места, увеличена производителност повишено качество на здравно обслужване, социални грижи, образование, култура, интегриране на групите в неравностойно положение, *относителен дял на населението на града, положително засегнато от реализираните проекти в ИПГВР*, нарастване на частта от населението, облагодетелствувано от подобрен транспортен достъп, нарастване на частта от населението, ползващо МОПТ за ежедневни пътувания (%), нарастване броя на лицата с физически увреждания, ползващи МОПТ за ежедневни пътувания (%), относителен дял на територията (от общата територия на града/общината), придобила повишено качество на публичната и работната физическа среда и т.н.

3.3. Наблюдение и оценка на реализацията на ИПГВР

3.3.1. Наблюдението на реализацията на ИПГВР включва:

- разглеждане на индикаторите за наблюдение на изпълнението на плана;
- периодичен преглед на постигнатия напредък в изпълнението на плана;
- разглеждане на резултатите от изпълнението на проектите и степента на постигане на стратегията на плана, в т.ч. и по отношение на хоризонталните въпроси (политики);
- установяване и очертаване на тенденции, проблеми с особена важност, ограничители, перспективи за развитие;
- разглеждане на резултатите от междинната оценка, ако е приложимо;
- разглеждане на предложения за преразпределение на средствата по проектите;
- финансов одит;

3.3.2. По преценка на кмета на общината действията по т.3.2.1. може да се разпределят между няколко контролни структури, особено при едновременна реализация на голям брой проекти.

3.3.3. Кметът на общината ежегодно представя на общинския съвет доклад за хода на изпълнението на ИПГВР и за постигнатите междинни резултати по проекти и като цяло.

3.3.4. Прозрачност и паралелен контрол по реализацията на плана се осигурява чрез обществено участие, което може да се осъществи чрез:

- самостоятелна паралелна процедура с обществен комитет, на който се предоставя непрекъснато цялата информация за хода на реализацията;
- участие на представители на обществеността в работната група на ИПГВР, а ако проектите са повече - с участие на представители на обществеността във всяко от организационните звена/екипи по управлението им.

4. ИЗМЕНЕНИЕ НА ИПГВР

4.1. Изменение на одобрен ИПГВР се допуска по инициатива на кмета на общината през 2015 г. и 2019 г.

4.2. Изменение на одобрен ИПГВР се допуска като допълнение на част II „Стратегия и цели на плана“ и на част III „Управление на реализацията/ прилагането на плана“, в т.ч. и като допълнение на приложенията (Приложение № 2 „Матрица-бюджет на индикативния списък на проектите“ и Приложение № 3 „Програма за реализация на зона за въздействие“) на одобрените ИПГВР. В случай, че изменението се състои единствено във включване на нови проекти за реализиране в зоните за въздействие, в УО на ОПРР се представят приложения № 2 и № 3 единствено за новите предвидени проекти, без да се представят отново одобрени от УО документи, вкл. цялата матрица-бюджет и програми за реализация.

4.3. Изменение на ИПГВР се допуска и с цел включване на допълнителни проекти извън одобрените зони за въздействие за подкрепа на функционални връзки на града с неговата периферия. В този случай се използват приложенията, специално предназначени за допълнителните проекти за функционални връзки (Приложение № 2а „Матрица-бюджет на индикативния списък на проектите (за функционални връзки на града с неговата периферия)“ и Приложение № 3а „Програма за реализация (за функционални връзки на града с неговата периферия) с таблици“. В случай, че изменението на ИПГВР е единствено по отношение на допълнителните проекти за функционални връзки, не се представят вече одобрени от УО документи, свързани с одобрения ИПГВР и проектите в зоните за въздействие.

4.4. Допълнителните проекти извън зоните за въздействие следва да отговарят на следните критерии:

- Да бъдат реализирани на територията на общината, вкл. в други населени места и/или в самия град – общински център, но извън обхвата на одобрените зони за въздействие.
- Да допринасят за подобряването на функционалните, пространствените и/или градско-селските връзки в социален, икономически или териториален контекст на града с неговата периферия (зона на влияние), в рамките на общинската територия. Да бъдат реализирани в зоната на влияние на града, като бъдат обвързани с ежедневни дейности и мобилност на населението на общината и на града.
- Да съответстват на общинските планове за развитие.
- Да бъдат свързани с подкрепа на Зони с потенциал за икономическо развитие, Социална, Културна, Спортна и/или Образователна инфраструктура. За инфраструктурните проекти следва да бъдат предвидени и подходящи съпътстващи „меки“ мерки със съответен източник на финансиране, в областта на образованието, културата, спорта, социалните услуги, заетостта, с оглед осигуряване на интегриран подход и устойчивост на инвестициите.

- Да бъдат с обща прогнозна стойност не повече от 20% от заложения в първоначално одобрения ИПГВР общ ресурс.

4.5. Кметът на общината носи отговорност за цялостната организация и действията по изменението на ИПГВР и определя самия начин на работа – със собствен капацитет и/или с привличане на външни експерти или консултантски фирми, като в този случай организира провеждането на обществена поръчка, в съответствие с изискванията на Закона за обществените поръчки (ЗОП) и съпътстващата го нормативна уредба.

4.6. Изменението на ИПГВР, вкл. по отношение на допълнителните проекти извън зоните за въздействие, се извършва с широко публично участие, по аналогичен начин, както при първоначалното изготвяне на ИПГВР. Необходимо е включването на обществени и браншови организации, партньорства, публични процедури и обществени обсъждания. Всички изменени и нови документи се одобряват с Решение на съответните общинските съвети.

4.7. В изменението на ИПГВР и в съответните приложения следва аргументирано да се включат следните проекти/проектни идеи, които са идентифицирани към момента на изменението на плана:

- Всички проектни идеи, които общината е включила в процеса по актуализиране и допълване на инвестиционната си програма по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на ОПРР 2014-2020;
- Всички проекти, предвидени за финансиране изцяло с финансови инструменти по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на ОПРР 2014-2020, за които Междинното звено е издало положително становище за съответствие с ИПГВР;
- Други нови проекти/проектни идеи, които са идентифицирани след одобрението на ИПГВР до момента на изменението на плана, в т.ч. идентифицираните такива в хода на обществените обсъждания по т. 4.6.1 и които допринасят за изпълнението на целите и приоритетите на ИПГВР.

4.8. В случай на изменение на ИПГВР по инициатива на кмета на общината, то той изпраща официално писмо до УО на ОПРР, с което аргументира необходимостта от изменение на плана и започва предприемане на съответните действия за изменението на ИПГВР.

4.9. Успоредно с работата по изменение на ИПГВР, кметът на общината уведомява МОСВ/ РИОСВ за изменението му и ако това бъде изискано, възлага извършване на екологична оценка (ЕО) и оценка за съвместимост (ОС), съгласно Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие. Изготвянето им се извършва от независими експерти, при спазване на изискванията на ЗОП, ЗООС и ЗБР. Това не отменя задължението за инвестиционните проекти, включени в ИПГВР, да се извършват законово установените екологични оценки, респ. ОВОС, за всеки проект поотделно (ако е приложимо).

4.10. Всяко изменение на одобрени от УО на ОПРР ИПГВР, вкл. и по отношение на допълнителните обекти извън зоните за въздействие, подлежи на оценка и одобрение от страна на УО на ОПРР.

4.11. Документите по т. 4.2 и чл. 4.3, свързани с изменението на ИПГВР, се представят за одобрение в УО на ОПРР на един хартиен и един електронен носител. Не се представят документи (раздели, части), които не са изменени. Следва да се представят следните документи:

- Придружително писмо от кмета на общината с кратко описание на необходимостта от изменение на ИПГВР и на проведената процедура по изменение.

- Кратката обосновка за всеки един от включените допълнителни проекти извън зоните за въздействие, с акцент върху приноса му за засилване на функционалните и/или на градско-селските връзки между града и прилежащата територия (зона на влияние) и допълване на ефекта от инвестициите с тези в рамките на зоните за въздействие, вкл. статистически данни, анализи, схеми, проучвания и др. (в случай, че изменението засяга включване на проекти извън зоните за въздействие).
- Графични материали в подходящ мащаб (карти, схеми и др.), онагледяващи функционалните и/или градско-селските връзки между града и прилежащата територия (зона на влияние), вкл. местоположението и ролята на всеки един от проектите (в случай, че изменението засяга включване на проекти извън зоните за въздействие).
- Документални доказателства за проведени допълнителни обществени обсъждания (присъствени списъци, покани, протоколи, снимки и др.).
- Решение на съответния общински съвет за одобрение на изменението на ИПГВР.
- Становище и/или Решение на РИОСВ по ЕО и ОС.
- Изменена част II „Стратегия и цели на плана“ и част III „Управление на реализацията/ прилагането на плана“, в които са отразени само новите цели/проекти за функционални връзки на града с неговата периферия (ако е приложимо).
- Приложения:
 - Приложение № 2 „Матрица-бюджет на индикативния списък с нови проекти в зоните за въздействие“ и/или № 2а „Матрица-бюджет на индикативния списък на проектите (за функционални връзки на града с неговата периферия)“;
 - Приложение № 3 „Програма за реализация за нови проекти в зоните за въздействие“ и/или № 3а „Програма за реализация (за функционални връзки на града с неговата периферия)“, включително:
 - Таблица № 1 „Примерен индикативен списък за нови проекти в зоните за въздействие“ и/или № 1а „Примерен индикативен списък (за функционални връзки на града с неговата периферия)“;
 - Таблица № 2 „Примерен оперативен план за нов проект в зоните за въздействие“ и/или № 2а „Примерен оперативен план за проект (за функционални връзки на града с неговата периферия)“;
 - Таблица № 3 „Примерен бюджет по дейности за нов проект в зоните за въздействие“ и/или № 3а „Примерен бюджет по дейности за проект (за функционални връзки на града с неговата периферия)“;
 - Таблица № 4 „План-график на нови проекти в зоните за въздействие“ и/или № 4а „План-график на проектите (за функционални връзки на града с неговата периферия)“.

4.12. УО на ОПРР информира с официално писмо кмета на общината за одобрение на изменението на ИПГВР. За ИПГВР, одобрени от УО на ОПРР, УО си запазва правото на допълнителни указания и изисквания към общините, които ще бъдат оповестени своевременно.

5. ФИНАЛНО ОТЧИТАНЕ НА ИПГВР

5.1. В края на периода на действие на ИПГВР 2014-2020, се извършва финално отчитане на плана.

5.2. Финалното отчитане на ИПГВР се осъществява чрез изготвяне и представяне на финален доклад-отчет за изпълнението на плана. Финалният доклад съдържа следните елементи:

- Актуализирана матрица-бюджет за проектите в зоните за въздействие и за проектите за функционални връзки, с включени следните проекти/проектни идеи, които са идентифицирани към момента на финалното отчитане и които не са включени до момента в матрицата-бюджет:
 - Всички проектни идеи, които общината е включила в процеса по актуализиране и допълване на инвестиционната си програма по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на ОПРР 2014-2020;
 - Всички проекти, предвидени за финансиране изцяло с финансови инструменти по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на ОПРР 2014-2020, за които Междинното звено е издало положително становище за съответствие с ИПГВР;
 - Други нови проекти/проектни идеи, които са идентифицирани след одобрението/изменението на ИПГВР до момента на финалното отчитане, които допринасят за изпълнението на целите и приоритетите на ИПГВР.
- Отчитане на индикаторите за наблюдение на изпълнението на плана и информация за степента на постигане на целевите им стойности към края на периода;
- Преглед на постигнатия напредък в изпълнението на плана като цяло и информация за степента на постигане на стратегията, приоритетите и целите на плана;
- Информация за идентифицирани проблемни области и ограничители на развитието на местно ниво, попречили на изпълнението на ИПГВР;
- Основни изводи и препоръки за следващия период.

5.3. Финалният доклад-отчет се изготвя от общинската администрация с водещата роля на екипа за изпълнение на инвестиционната програма на общината по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на ОПРР 2014-2020. В изготвянето на доклада участват и ръководителя и членовете на Междинното звено по ОПРР 2014-2020 в съответната общинска администрация.

5.4. Финалният доклад-отчет се одобрява от кмета на общината и се представя за информация пред съответния общински съвет.

5.5. Общинската администрация организира публично събитие на местно ниво за представяне на финалния доклад-отчет за изпълнението на ИПГВР и публикува доклада на официалната интернет страница на общината.

5.6. В срок до 31.03.2021 г. кметът на общината представя с официално придружително писмо финалния доклад-отчет за изпълнението на ИПГВР за информация в УО на ОПРР. УО на ОПРР има право да използва информацията от доклада за нуждите на анализи, оценки, отчети и одити, извършвани във връзка с подкрепата на подхода за интегрирано градско развитие.
